

Mari Pulkkinen

42-vuotias surututkija ja uskontotieteiden tohtori asuu Padasjoella miehensä ja 15- ja 7-vuotiaiden poikiensa kanssa. Hän kouluttaa menetyksen kokeneita sekä surevia työssään kohtaavia. Mari pitää Juha Tapiosta, kokkailusta ja metsässä kävelystä.

”Murheesta kumpusi rohkeus”

Surututkija *Mari Pulkkinen* menetti kaksi lastaan. Kriisistä kumpusi rohkeus elää ja auttaa muita ihmisiä.

Teksti EMMI SKYTÉN Kuva ANNA HUOVINEN

Pienenä Marin haaveammatti oli äiti. Isona hänestä tuli surututkija.

"Olen kuvassa 21-vuotias ja sylissäni on sisarenpoikani Kalle. Pienenä Kalle lyhensi kummi-sanana lempinimeksi Kuu, jota tottelen vieläkin. Itseään hän kutsui nimellä Kaa. Olimme Kallen ensivuodet aika kiinteä parivaljakko: Kuu ja Kaa."

"Äitini Riitta, sisareni Minna ja minä Padasjoella 1978."

"Elämäni onnellisin päivä", sanoi 7-vuotias Aatu, kun sai pikkuväljen syliinsä.

En ole ikinä halunnut olla muuta kuin äiti. Muistan sen hyvin pienestä. Kun muut viisivuotiaat kertoivat haaveammatinsa, minä sanoin tahtovani olla äiti.

Äitini oli perhepäivähoitaja, joten lapsuudessani totuin siihen, että ympärillä oli aina lapsia. Oli ihanaa, että äiti oli kotona. Se toi perusturvallisuuden: joku oli aina lähettämässä kouluun ja joku oli aina kotona, kun palasin.

Pienenä haaveilin kirjoittamisesta, mutta lukiossa minulle alkoi valjeta, mitä elämältäni halusin. Tahdoin olla avuksi muille. Pääsin opiskelemaan Kätilöopistoon lasten sairaanhoitajaksi. Opinnoista ei kuitenkaan tahtonut tulla mitään. Minua vaivasi, että sairaanhoidossa yritetään vält-

Saimme muutaman päivän aikaa miettiä, keskeyttämekö raskauden.

tyä kuolemalta, mutta kuolemasta ei puhuta. Lopetin koulun vajaan lukukauden jälkeen. Kun pääsin Helsingin yliopistoon opiskelemaan uskontotiedettä, olin riemuissani. Sain miettiä täysipäiväisesti sitä, mitä on olla ihminen. Professorini Juha Pentikäisen kirja suomalaisesta kuolemasta kiehoi minua suunnattomasti, mutta samaan aikaan kuolemassa oli jotain todella pelottavaa.

ISÄNIKUOLI ÄKILLISESTI aivoverenvuotoon opintojeni loppuvaiheessa 1997. Sisareni soitti ja kertoi, että isä

oli viety ambulanssilla Lahteen sairaalaan, eikä tilanne näyttänyt hyvältä.

Muistan hyvin automatkan sisareni ja lankoni kanssa sairaalaan isän luokse. Oli marraskuinen pimeä keli, satoi räntää. Tiesin, ettei isä selviäisi. Samaan aikaan olin huolisani siitä, selviämmekö me sairaalaan elävinä. Tunteeseen kietoutui jonkinlainen lohtua tuova elämänhalu: koska olin huolisani siitä, pääsemmekö perille elävinä, halusin siis edelleen elää, vaikka isä olisikin kuollut.

Isän kuolema heitti minut takaisin kuolema-aiheen pariin. En voinut enää paeta sitä, sillä se oli niin voimakkaasti totta omassa elämässäni.

Päätin tehdä graduni Helsingin Sanomien kuolinilmoituksista. Muutama vuosi myöhemmin aloin tutkia surua. Väitöskirjani suomalaisesta surusta tarkastettiin Helsingin yliopistossa elokuussa.

ISÄN KUOLEMAA edeltävänä kesänä olin tavannut tulevan mieheni. Puolentoista vuoden yhdessäolon jälkeen vietimme häitämme.

Muistan, kun häiden harjoituksissa pappi kysyi meiltä sakastissa, mistä rakkaudessa on kyse. Vastasin, että kyse on halusta jakaa elämänsä jonkun kanssa. Allekirjoitan sen edelleen. Moni sanoo, että menetykset repivät erilleen, mutta minusta ne ovat niitänneet meidät entistä voimakkaammin yhteen. Aina niistä ei ole tarvinnut puhua, sillä toisen surun on aistittu.

Olen aina ollut perusvarovainen, sellainen ilmeisten riskien välttelijä. Kun odotin esikoistamme Aatua, mietin että mitä vain voi sattua. Kaikkia riskejä en silloin vielä tiedostanut.

Lapsen syntymä oli minulle sanoinkuvaamaton onni. 27-vuotiaana olin saavuttanut lapsuuden haaveeni. Minusta oli tullut äiti.

TAIMI SAI ALKUNSA, kun Aatu oli viisivuotias. Kahdessa ensimmäisessä ultraäänessä kaikki oli kunnossa, mutta halusimme mennä vielä 3D-ultraäänikuvaukseen tutun lääkärin luokse. Olin hyvällä mielellä, koska raskaus oli jo pitkällä, 24. viikolla.

Yllätyin, kun lääkäri sanoi, ettei hän valitettavasti näe pään seudulla kaikkea, mitä pitäisi. Sain ajan äitiyspoliklinikalle.

Kun saavuimme paikalle ja vastassa oli kaksi lääkäriä, arvasin, että kyse on jostain vakavasta. Lääkärit tutkivat minua ultraäänellä, ja toinen heistä sanoi vakavasti: "Kyllä se on Dandy Walker." Purskahdin äänekkääseen itkun, jolloin toinen lääkäreistä tiuskaisi vihaisesti: "Ole hiljaa, että saadaan tutkittua."

Dandy Walker on hyvin harvinainen pikkuaivojen epämuodostuma. Se on niin harvinainen, ettei yksikään lääkäri osannut kertoa, mitä se käytännössä tarkoittaa. Jonkun mukaan lapsi olisi kömpelö, toisen mukaan syvästi kehitysvammainen.

Raskaus oli niin pitkällä, että meillä oli vain pari päivää aikaa päättää, keskeyttämekö sen. Soittelin lääkäreille ja yritin selvittää, mitä kehityshäiriö tarkoitti. Yötä päivää luin netistä Dandy Walkerista. Vähitellen meille alkoi hahmottua, että oli kyse moninaisesta ja hyvin vaikeasta tilasta. Joku lapsi oli oppinut kävelemään kolmivuotiaana, mutta teini-iässä hän ei enää kävellytkään. Myöhemmin eräs Dandy Walker -lapsia hoitanut lääkäri sanoi, että käytännössä kaikki heistä ovat teini-iässä kannettavia.

Minusta elämä on aina pyhää mutta niin on kuolemakin. Ihmisellä on oikeus elää hyvin mutta myös kuolla hyvin.

Ajatus oman lapsen kärsimyksen seuraamisesta oli minulle liikaa. Mietimme, mitä olisi tapahtunut, kun emme olisi jaksaneet enää hoitaa Taimia. Olisiko hän joutunut laitokseen jonkun muun hoidettavaksi vai olisiko hän jäänyt Aatun vastuulle?

PÄÄTİMME KESKEYTTÄÄ raskauden. Näen vieläkin mielessäni käden, joka ojentaa minua kohti keskeytyspilleriä pienessä valkoisessa astiassa. Tiesin, että kun olen

nielaissut pillerin, paluuta ei enää ole.

Etukäteen minulle sanottiin, ettei Taimi missään tapauksessa syntyisi elävänä, mutta elävänä hän syntyi. Hän teki hengitysharjoituksia sylissäni 15 minuuttia. Taimi oli täysin valmis vauva, hänellä oli kulmakarvat ja kynnet.

Minulla ei ole sanoja kuvaamaan hetkeä, kun luovutin hänet eteenpäin. Vielä viikkojen jälkeen pystyin tuntemaan vauvan painon ja lämmön rinnallani.

Halusimme järjestää Taimille hautajaiset. Niistä pystyn palauttamaan mieleeni vain välähdyksiä. Muistan, että menimme kappeliin, jossa Taimin arkku odotti. Kävelin suoraan arkun luo ja romahdin sen eteen. Joku otti minut syliinsä, ja itkin siinä tietämättä, kenen syli oli. Kun nousin ylös, tajusin, että hän oli ystäväni Leena. Hän talutti minut eturiviin.

Voimakkain muistoni on se, kun mieheni kantaa Taimin arkkua sylissään hautausmaahan käytävää pitkin. Katsoin häntä ja ajattelin, että tuossa hän kantaa yhteistä lastamme hautaan. Tunsin suunnatonta rakkautta ja myötätuntoa häntä kohtaan. Hautajaisien jälkeen silloin viisivuotias Aatu halusi viedä muovisia sotakoukoja vartioimaan siskon hautaa. Hän asetti niitä hautakummulle kukkien keskelle.

EI MENNYT kovin montaa kuukautta, kun Veikko sai alkunsa. Raskaus oli pelonsekainen. Minulla oli jatkuva huoli ja murhe, vaikka kaikki eteni hyvin.

17. raskausviikolla menin ultraääneen. Lääkäri oli ihan hiljaa, liian monta minuuttia. Katsoin ruutua, ja minulta pääsi älähdys: "Onko se kuollut?"

Lääkäri sanoi, että hän on käsittämättömän pahoillaan, mutta täällä ei näy sydämen sykettä.

Silloin ajattelin, että tästä en selviä. Synnyttän taas lapsen, joka haudataan. Sain jälleen pillerin.

Veikko syntyi joulun aatonaattona. Aatoksi halusin Aatun luokse kotiin.

Myöhemmin toimme Veikon kotiin kenkälaatikossa, jonka sairaalan työntekijä oli vuorannut pitsillä. Pieninkin oikea arkku olisi ollut lapselle suhteettoman suuri.

Veikon menettämisen jälkeen sanoin puolisololleni, että nyt olen kokenut elämässä kaiken tarpeellisen: olen kokenut suurimman onnen, kun esikoisemme syntyi ja suurimmat menetykset, mitä ihminen voi kokea. Nyt minun ei tarvitse enää kokea mitään. Pystyin lepäämään ajatuksessa,

Minusta elämä on aina pyhää mutta niin on kuolemakin.

että mitään pahempaa ei voisi enää tulla. Murheesta kumpusi rohkeus: yritämme vielä lasta.

REINON RASKAUSAIKANA minulle oli jo itsestään selvää, että mitä tahansa voi tapahtua. Ajattelin, että otan vastaan sen, mitä tulee.

Reino syntyi viikon etuajassa. Synnytystä varten halusin Stan-laitteen, joka mittaa lapsen elintoimintoja. Kun laite alkoi piipata ja kättilö juoksi hakemaan lääkäriä, ajattelin, että ei taas.

Onneksi vuoroon osui ihana lääkäri, joka sanoi, että tässä ei ole mitään hätää, mutta nyt me olemme nopeita. Reino syntyi imukupilla autettuna.

En muista kipua. Muistan vain, kun Reino annettiin syliini ja huusin: ”Elääkö se?”

kirje
ystävältä

Rakas Mari,

Muistan alakoulun pihalta kolmen tytön porukan. He uskalsivat näkyä ja kuulua, pelata pesäpalloa poikien mukana ja sanoa vastaan kiusaajille. Olit yksi noista tytöistä, ja ihailin sinua jo silloin.

Lähdit ensimmäisenä meistä opiskelemaan Helsinkiin. Kun me muut muutamaa vuotta myöhemmin tulimme perässä, tunnuit itsenäiseltä ja aikuiselta. Olit myös ensimmäisiä äitejä ystäväpiirissäni. Ensimmäisenä jouduit myös kohtaamaan elämän suurimpia suruja.

Oman elämäni käännekohdissa ja tiukoissa tilanteissa olen aina voinut luottaa tukeesi. Olet tarjonnut käytännön apua, viisaita neuvoja ja peilin ajatuksilleni.

Kun on ollut minun vuoroni tukea sinua, suustani on loikkinut sammakoita ja lämmin ajatukseni on muuttunut kovin haparoivaksi teoksi. Kiitos, että olet halunnut silloinkin ymmärtää ja antaa kömpelyydet anteeksi.

Sinussa yhdistyvät ainutlaatuisella tavalla herkkyys ja rohkeus.

Elämä on monimutkaista, joskus onnellista mutta aina lahjaa. On ihana jakaa se sinun kanssasi!

Leena

Koko seuraavan yön valvoin ja tuijotin lasta. Olin epäuskoinen ja onnellinen.

Aatu oli silloin ekaluokkalainen. Hän käveli seuraavana päivänä reppu selässä sairaalahuoneeseen ja näki pienen käärön sängylläni. Pieni poika huokaisi ja sanoi: ”Tää on mun elämän onnellisin päivä.”

MENETYKSISTÄ PUHUMINEN on perheessämme luontevaa. Seitsenvuotiaalla Reinolla on mutkaton suhtautuminen kuolemaan. Hän saattaa selittää vieraillemme, että muistatkeko, että meidän äidiltä on kuollut kaksi vauvaa. Hänelle se on kuuluminen siinä missä muutkin. Me aikuiset teemme kuolemasta tabun, eivät lapset.

Ulkopuolisten aikuisten reaktio on usein jäätyminen. Älä vain kerro enempää, he tuntuvat sanovan. Minä yritän opettaa lapsilleni, että asioista voi puhua ja kaikki ovat kokeneet menetyksiä, vaikka kaikki eivät puhu niistä.

”Miksi juuri minä” on ajatus, josta kasvaa katkeruus. Sitä ei tarvittaisi, jos ihmiset puhuisivat menetyksistään enemmän.

Suru on aihe, josta luennoin, kirjoitan ja koulutan. Kuu-lijoitani ja lukijoitani ovat sekä surevat että heitä työssään kohtaavat. Työni kautta eteeni on avautunut kokonainen surevien maailma, joka usein kernaasti kätketään. Kun katsoo ja kuuntelee tarkasti, tajuaa, että lähes jokaisella aikuisikään ehtineellä on suuria menetyksiä, vaikka niitä ei ulkokuoresta usein tunnistakaan.

Omat menetykseni ovat saaneet minut ymmärtämään, että menetys paitsi muuttaa tulevan, myös tekee jo eletystä elämästä merkityksellistä täysin uudella tavalla. Menetykset ovat saaneet minut kiitolliseksi tavallisesta arjesta. Minua hämmästyttää toistuvasti, miksi ihmiset haluavat extreme-kokemuksia. Olen kiitollinen kaikista niistä, mitä tällä minulla on.

Moni tuntee ajattelevansa, että voin elää onnellisena lasta, jota ei ole, seuraava suuri hämmennys. Minusta murhekin voi olla merkityksellistä. Sen kautta avautuu, mikä elämässä on oikeasti tärkeää.

En pidä sanasta selviytyä enkä siitä, että sureville painotetaan yli pääsemistä, paluuta normaaliin. Sanoisin mieluummin, että koen elämäni merkitykselliseksi kokemieni menetysten vuoksi, en niistä huolimatta. Sekä murhe että ilo ovat osa minua. ●

20

**Petteri Pietikäinen:
HULLUUDEN HISTORIA**

”Kirja selvittää kiinnostavasti, miten hulluus on eri aikoina koettu, miten sitä on länsimaisessa kulttuurissa selitetty ja miten hulluja on kohdeltu ja hoidettu.”